

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล การอภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมอาหารับในสังคมมลายูในจังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลวัฒนธรรมอาหารับในสังคมมลายูในจังหวัดปัตตานี

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมอาหารับในจังหวัดปัตตานี
2. ทราบอิทธิพลของวัฒนธรรมอาหารับในสังคมมลายูในจังหวัดปัตตานี
3. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นองค์ความรู้ในการเรียนการสอนวัฒนธรรมอาหารับและวัฒนธรรมมลายู
4. ผลการวิจัยเป็นประโยชน์กับหน่วยงานราชการในการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้
5. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นประโยชน์ในการศึกษาลู่ทางในการประกอบธุรกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดใกล้เคียง

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาวัฒนธรรมอาหารับในการวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะวัฒนธรรมอาหารับในด้านภาษา และการแต่งกาย ที่มีอยู่ในจังหวัดปัตตานีเท่านั้น
2. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะวัฒนธรรมอาหารับที่ไม่ได้เป็นบัพัญญัติของศาสนาอิสลาม

3. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการวิจัยอิทธิพลของวัฒนธรรมอาหรับด้านภาษา และการแต่งกาย ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ณ ปีที่ทำการศึกษาคือ ปี พ.ศ. 2547-2549

4. วัฒนธรรมการแต่งกายผู้วิจัยไม่รวมถึงการแต่งกายของสตรี เนื่องจากรูปแบบการแต่งกายของสตรีนั้นเป็นผลมาจากบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม อาทิ การคลุมศีรษะ เป็นต้น

วิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องอิทธิพลของวัฒนธรรมอาหรับต่อสังคมหลายในจังหวัดปัตตานี เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล จากหนังสือ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประมวล วิเคราะห์ และสรุปให้เห็นถึงลักษณะและสภาพความเป็นอยู่ของสังคม เป็นการสำรวจประวัติความเป็นมา และลักษณะของวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่
 - 1.1 คัมภีร์อัลกุรอาน และอัลหะดีษ
 - 1.2 บันทึกประวัติศาสตร์ปัตตานี จดหมายเหตุ
 - 1.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอาหรับ เช่น ประธานกลุ่มเย็บหมวกกปิเยาะห์ โต๊ะครู หรือ อูस्ताส และบุคคลทั่วไป
 - 1.4 รายการโทรทัศน์เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหรับที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ในกลุ่มประเทศอาหรับในช่วงเดือนตุลาคม 2547 ถึง เดือนพฤษภาคม 2549 ได้แก่
 - 1.4.1 รายการอัลโอมานียาต (al-Omāniyāt) และรายการเทศกาลประจำปี มัสกัต (Mahrajan Masqat) ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 1 ประเทศโอมาน
 - 1.4.2 รายการนะวาฟีษ (Nawāfidh) และรายการหะดีษ อัลบะรอรีย (Hadīth al-Barāriy) ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์อัลซารีเกาะห์ ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์
 - 1.4.3 การถ่ายทอดสดรายการศิลปวัฒนธรรมอัลเจนาตรียะห์ (al-Jinādrīyah) และรายการมุกัสซารอต (Mukassarāt) ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 1 ประเทศซาอุดีอาระเบีย
 - 1.4.4 รายการอัลบายตุ อัลอะรอบีย (al-Bayt al-‘Arabīy) ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ประเทศเยเมน
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประวัติความเป็นมาของชนชาติอาหรับ เช่น หนังสือของ Gustave Le Bon เรื่อง Ḥadārah al-‘Arab และ Philip K. Hitti เรื่อง History of The Arab ส่วนวัฒนธรรม ประวัติ

ความเป็นมาของชนชาติมลายู เช่น หนังสือของ Ismail Hamid เรื่อง Masyarakat dan Budaya Melayu และ Slamet Muljana เรื่อง Runtuhnya Kerajaan Hindu-Jawa dan Timbulnya Negara-negara Islam di Nusantara

3. ข้อมูลตติยภูมิ (Tertiary Sources) ได้แก่ หนังสือสารานุกรม หนังสือรายปี พจนานุกรม เช่น สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้

โดยผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. รวบรวม หนังสือ ตำรา บทสัมภาษณ์ สารคดี และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรมอาหรับ และมลายูทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

2. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

3. ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชนชาติอาหรับ และมลายู

4. ศึกษาลักษณะและประเภทของวัฒนธรรมอาหรับ และมลายู

5. ศึกษาภูมิหลังด้านภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะจังหวัดปัตตานี

6. ศึกษาการเข้ามาของศาสนาอิสลามในภูมิภาคมลายูโดยเฉพาะจังหวัดปัตตานี

7. ศึกษาวัฒนธรรมอาหรับในสังคมมลายูในจังหวัดปัตตานี

8. ศึกษาคำยืมภาษาอาหรับในภาษามลายูถิ่นปัตตานี

9. จัดแบ่งหมวดหมู่ของข้อมูลโดยการจำแนกตามหัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อย

10. วิเคราะห์ข้อมูลตามหัวข้อที่กำหนด โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอ เนื้อหาสาระโดยวิธีการพรรณนาความ

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องอิทธิพลของวัฒนธรรมอาหรับต่อสังคมมลายูในจังหวัดปัตตานี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. วัฒนธรรมด้านภาษา

อิทธิพลของวัฒนธรรมอาหรับทางด้านภาษาสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 อักษร

ยาวี เป็นคำที่ใช้เรียกอักษรภาษามลายูที่เขียนด้วยอักษรอาหรับ มาจากคำว่า “ญาวะฮ์” ซึ่งชาวอาหรับใช้เรียกเกาะสุมาตรารวมทั้งคาบสมุทรมลายูตั้งปรากฏในตำราอาหรับหลายเล่ม อาทิ มุอญัมม์ อัลบุลดาน (Mu'jam al-Buldān) ของท่านยากูต ตักวีม อัลบุลดาน

(Taqwīm al-Buldān) ของท่านอบู อัลฟิตาอ์ และอรรริหฺละฮฺ (al-Rihlah) ของอิบนุ บัฏฏาะฮฺ เป็น ต้น จากคำดังกล่าวชาวอาหรับได้ใช้เรียกคนที่อาศัยอยู่ในเกาะสุมาตราที่นับถือศาสนาอิสลามและใช้ ภาษามลายู และหมายรวมถึงผู้ที่มีสีผิวเปลือกกลมมุดก็ถือว่าเป็นชาวชวาเช่นเดียวกัน ดังนั้นอะไรก็ตามที่เกี่ยวกับชาวชวาอาหรับจะเรียกยาวีทั้งหมด ดังเช่น คนยาวี ภาษายาวี อักษรยาวี และกิตาบายาวี เป็นต้น ซึ่งชาวอาหรับได้ใช้คำ ๆ นี้ ในความหมายของผู้คน และภาษาที่กลุ่มชนดังกล่าวใช้ โดยจะ เรียกรวม ๆ ว่า คนยาวี ซึ่งหมายถึง คนอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และไทยมาจวบจนปัจจุบัน โดยเฉพาะชาวอาหรับในประเทศซาอุดีอาระเบีย

ก่อนศาสนาอิสลามจะถูกเผยแพร่ ภาษามลายูได้ใช้อักษรกวิและเทวนาครี เป็นตัวเขียน แต่หลังจากที่ศาสนาอิสลามถูกเผยแพร่ภาษาอาหรับในฐานะที่เป็นภาษาแห่งคำสอนของ ศาสนาอิสลาม อักษรอาหรับก็ได้ถูกนำมาดัดแปลงเพื่อใช้เป็นตัวเขียนในภาษามลายู โดยเรียกว่า อักษรยาวี โดยใช้วิธีการสองแบบ คือ

1. ยืมอักษรเปอร์เซียที่มีเสียงเหมือนกับภาษามลายู
2. ดัดแปลงอักษรใหม่โดยการเพิ่มจุด

ซึ่งอักษรที่ถูกดัดแปลงทั้งหมดมี 5 อักษร คือ ڤ ڨ ڤ ڦ ڢ โดยอักษร ڤ และ ڨ ยืมจากเปอร์เซีย ส่วน ڤ ڦ และ ڢ ดัดแปลงจากอักษรอาหรับ

1.2 คำยืม

ในด้านคำศัพท์ คำหลายคำในภาษามลายูถูกแทนที่ด้วยภาษาอาหรับและ ภาษาเปอร์เซีย เนื่องจากภาษาอาหรับเป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการทางด้านศาสนา และองค์ความรู้ด้าน อื่น ๆ ที่สำคัญในภูมิภาคมลายู ในยุคอิสลามนั้นคำศัพท์เฉพาะด้านในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้ถูกบัญญัติ และเขียนในภาษามลายูเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านคำศัพท์อย่างรวดเร็วด้วยการยืม คำศัพท์ในสาขาวิชาต่าง ๆ มาจากอาหรับ อาทิ ศาสนศาสตร์ ปรัชญา จริยธรรม เป็นต้น ดังนั้นในช่วง เวลาตั้งแต่ศตวรรษที่ 13 เป็นต้นมา คำศัพท์ภาษาอาหรับหลายคำได้ถูกยืมมาใช้ในภาษามลายูโดยมี การปรับเปลี่ยนเสียงเพื่อให้เข้ากับเสียงในภาษามลายู จากการศึกษาคำยืมภาษาอาหรับในภาษามลายู ถิ่นปัตตานีพบว่ามีความหมายหลายคำที่ถูกใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน โดยผู้ใช้มักไม่ทราบว่ คำ ๆ นั้นเป็นภาษาอาหรับ โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ได้เรียนภาษาอาหรับ เนื่องจากคำศัพท์ได้ถูกปรับเสียงให้ เข้ากับระบบเสียงในภาษามลายูถิ่นปัตตานี ดังหมวดหมู่ต่อไปนี้

1. คำที่เกี่ยวกับการกระทำ ความคิด และความรู้สึก
2. คำที่เกี่ยวกับชื่อเฉพาะ และชื่อสถานที่
3. คำที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม และข้อบัญญัติต่าง ๆ
4. คำที่เกี่ยวกับการศึกษา
5. คำที่เกี่ยวกับชื่อวันเดือนปี เวลา และการคำนวณ

6. คำที่เกี่ยวกับสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้
7. คำที่เกี่ยวกับสังคม เครือญาติ และฐานะ
8. คำที่เกี่ยวกับการเมือง การปกครองและการทหาร
9. คำที่เกี่ยวกับร่างกาย และลักษณะนิสัย
10. คำที่เกี่ยวกับสำนวน คำพูด
11. คำที่เกี่ยวกับกฎหมายอิสลาม และศาสนพิธีกรรม
12. คำที่เกี่ยวกับเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับ
13. คำที่เกี่ยวกับสุขภาพ และการแพทย์
14. คำที่เกี่ยวกับอาหาร และผลไม้
15. คำที่เกี่ยวกับประเพณี และการละเล่น
16. คำที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ การค้า

2. วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย

อิทธิพลของวัฒนธรรมอาหรับทางด้าน การแต่งกายสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

2.1 หมวกกปิเยาะห์

กปิเยาะห์เป็นคำที่กลายเสียงมาจากคำว่า กุฟียะฮ์ ซึ่งหมายถึงเมืองกุฟียะฮ์ ในประเทศอิรัก ซึ่งเมืองดังกล่าวนี้เป็นแหล่งผลิตหมวกที่ดีที่สุด ในสมัยอับบาสียะฮ์ โดยชาวเมืองดังกล่าวได้ใช้คำว่ากุฟียะฮ์ในความหมายของสิ่งที่ครอบบนศีรษะหรือหมวกนั่นเอง และจากหลักฐาน ซึ่งเป็นรูปแกะสลักในสมัยอัสสิเรียนได้แสดงให้เห็นว่าชาวอาหรับนั้นมีการสวมกปิเยาะห์และใช้เสวียนคาดศีรษะเช่นเดียวกับที่ปรากฏในปัจจุบัน

อนึ่งสำหรับชื่อที่ใช้สำหรับเรียกหมวกของชาวอาหรับจะมีอยู่หลายคำด้วยกันโดยจะขึ้นอยู่กับพื้นที่ อาทิ ในอิรักเรียกว่ากุฟียะฮ์ ในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์เรียกว่าเกาะหุฟียะฮ์ ในโอมานเรียกว่ากุมมะฮ์ และในซาอุดีอาระเบียเรียกว่ากัฟียะฮ์ เป็นต้น สำหรับกปิเยาะห์ในสำเนียงของมลายูปัตตานีเป็นคำที่มาจากกัฟียะฮ์ในสำเนียงของชาวซาอุดีอาระเบีย

สำหรับเหตุผลในการใช้หมวกมี 2 ประการด้วยกัน ประการแรก ชาวอาหรับใช้กปิเยาะห์ครอบศีรษะเพื่อป้องกันความร้อนโดยเฉพาะในฤดูร้อน ความเย็นในฤดูหนาว และป้องกันฝุ่นผงโดยใช้ร่วมกับผ้าโพกศีรษะ ซึ่งเป็นเหตุผลทางสภาพอากาศ

ประการที่ 2 เป็นเหตุผลทางด้านศาสนาเนื่องจากมุสลิมส่วนใหญ่นิยมสวมใส่กปิเยาะห์ในขณะละหมาดโดยเฉพาะในกลุ่มของมุสลิมอินเดีย ปากีสถาน ที่ถือว่าในขณะละหมาดนั้นจะต้องสวมหมวกเสมอ

โดยหมวกกปิเยาะห์ที่ใช้มี 5 รูปแบบด้วยกัน ดังนี้

1. กปิเยาะห์ที่ทำมาจากผ้าธรรมดาสีขาวและไม่มีตกแต่งใด ๆ
2. กปิเยาะห์ผ้าแบบหนาและมีการปกคลุมตาย เป็นหมวกที่มีลักษณะเดียวกับที่พบในจังหวัดปัตตานีหรือจังหวัดอื่น ๆ โดยทั่วไป
3. กปิเยาะห์แบบโอมานซึ่งมีใช้กันมากในกลุ่มของชาวโอมาน ชันชีบา และแอฟริกาตะวันออก
4. กปิเยาะห์แบบแพชั่น เป็นหมวกที่เน้นสีส้น และลวดลายที่สวยงามโดย กปิเยาะห์แบบผ้าจะมีส่วนประกอบ 2 ส่วนคือ ส่วนฐาน และส่วนบน หรือส่วนหัว
5. กปิเยาะห์แบบถัก ซึ่งจะมีสีและลวดลายขึ้นอยู่กับด้ายที่ใช้ถักและความต้องการของผู้ใช้

การใช้หมวกกปิเยาะห์ของชาวมลายูในจังหวัดปัตตานีนั้นส่วนใหญ่จะใช้เนื่องด้วยเหตุผลทางด้านศาสนาเป็นหลัก โดยเฉพาะในการละหมาดเนื่องจากเวลาสุญูด (ก้มกราบ) หากเส้นผมมาปิดหน้าผากแม้เพียงเล็กน้อย ก็จะทำให้การละหมาดเป็นโมฆะ ดังนั้น กปิเยาะห์จึงถูกใช้สำหรับรวบผมเอาไว้ไม่ให้ปรกลงมาปิดหน้าผาก เพื่อให้การละหมาดนั้นสมบูรณ์ และเหตุผลอีกประการก็คือเชื่อว่าใส่แล้วได้บุญ เนื่องจากการปฏิบัติตามแบบฉบับของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ ซึ่งความเป็นจริงแล้วการสวมหมวกกปิเยาะห์เป็นเพียงวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวอาหรับ และการสวมหมวกกปิเยาะห์เป็นประเพณีการแต่งกายที่ไม่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติหรือคำสอนของศาสนาอิสลามแต่อย่างใด

2.2 ผ้าโพกศีรษะ

ผ้าโพกศีรษะ มีลักษณะเป็นผ้าสี่เหลี่ยมด้านเท่า มีขนาด 1.3 เมตร ใช้สำหรับคลุม หรือพันศีรษะ ในจังหวัดปัตตานีผ้าพันศีรษะจะเรียกว่า “เชอเมอแบ” มาจากคำว่า ชีรบาน ซึ่งชาวอาหรับใช้เรียกการโพกศีรษะแบบเปอร์เซีย สังเกตได้ว่าชื่อที่ชาวมลายูใช้เรียกแตกต่างไปจากชาวอาหรับ ที่โดยทั่วไปจะเรียกการโพกศีรษะว่า “อิมามะฮู” หรือ “อิมามะฮู หะมะดานียะฮู” โดยการพันศีรษะเป็นเครื่องหมายแสดงว่าเป็นหะยี หรือผ่านการประกอบพิธีหัจญ์มาแล้ว ซึ่งจะพบได้ทั่วไปในกลุ่มของโต๊ะครู และผู้นำศาสนา สำหรับรูปแบบในการพันมีความคล้ายคลึงกับรูปแบบของชาวเยเมน นอกจากนี้ยังมีการใช้ผ้าชุดเราะฮ์ลุคศีรษะซึ่งเหมือนกับวิธีการคลุมของอูละมาอ์ในกลุ่มประเทศอาหรับแถบอ่าวเปอร์เซีย เช่น ประเทศซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และคูเวตอีกด้วย แต่ก็พบได้น้อยมาก

การโพกศีรษะนิยมกันมากในประเทศโอมาน เยเมน และบางพื้นที่ของประเทศสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์ โดยจะเรียกการโพกศีรษะว่า “อิมามะฮุ” หรือ “อิมามะฮุ หะมะดานียะฮุ”

2.3 เสื้อโด้บ

โด้บ มีลักษณะเป็นเสื้อยาว มีทั้งคอกลม และคอปก ผ่าด้านหน้าประมาณ 1 ฟุต หรือบางแบบอาจผ่าตลอด ทำจากผ้าฝ้ายสีขาว และผ้าขนสัตว์ ในประเทศอาหรับเรียกเสื้อชนิดนี้ว่า “ดิชดาชะฮุ” (Dishdashah) หรือ “โธว์บ” (Thowb) ส่วนจังหวัดปัตตานีเรียกเสื้อชนิดนี้ว่า “โด้บ” ซึ่งเป็นการเรียกตามสำเนียงของชาวอียิปต์ เป็นเสื้อที่โตะครุ อูस्ताส ส่วนใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศอาหรับนิยมสวมใส่ โดยสวมเข้าชุดกับหมวกกปิเยาะห์ และผ้าเชอเมอแบ ในกรณีบุคคลทั่วไปนิยมสวมใส่เฉพาะเวลาละหมาดเนื่องในวันอีดีฟิตร อีดีอฎฮา และอาจมีการสวมใส่บ้างในละหมาดวันศุกร์

2.4 เสื้อคลุม

บิชต์ หรือ มิซละหุ เป็นเสื้อคลุมยาวผ่าด้านหน้าตัดเย็บโดยไม่มีแขนแต่จะใช้วิธีเปิดด้านข้างเอาไว้สำหรับสอดมือออกเวลาสวมใส่ โดยจะสวมเข้าชุดกับชุดเราะฮุ หรือ ชูมาฆ และเสวียนคาคีร์ชะ และในบางครั้งอาจไม่ใช้เสวียนก็ได้ ในประเทศอาหรับเสื้อคลุมชนิดนี้เป็นเครื่องแสดงถึงสถานภาพทางสังคม ฉะนั้นผู้สวมใส่เป็นประจำจึงมีเฉพาะผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในสังคม อาทิ กษัตริย์ รัฐมนตรี คณะทูต และนักการศาสนา เป็นต้น สำหรับประชาชนทั่วไปมีการสวมเสื้อคลุมเฉพาะในช่วงเทศกาลสำคัญเท่านั้น อาทิ วันอีดี ฟิธีแต่งงาน เป็นต้น ทั้งนี้เป็นที่นิยมเฉพาะประเทศบนคาบสมุทรอาหรับ เช่น ซาอุดีอาระเบีย โอมาน คูเวต กาตาร์ บาห์เรน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เป็นต้น

ในจังหวัดปัตตานีจะพบเสื้อคลุมชนิดนี้ได้้น้อยมาก มีเพียงบางมัสยิดที่นำมาใช้สำหรับคอบเต็บสวมเวลาขึ้นกล่าวคุฎบะฮ์ในวันศุกร์ วันอีดีฟิตร และอีดีอฎฮา ซึ่งสาเหตุที่ไม่ได้รับความนิยมอาจเนื่องจากเสื้อดังกล่าวมีราคาสูงซึ่งจะขึ้นอยู่กับเนื้อผ้า ลายปัก และสี โดยทั่วไปราคาอยู่ระหว่าง 2-7 หมื่นบาท ซึ่งแตกต่างกับเครื่องแต่งกายชนิดอื่นที่มีราคาถูกกว่ามาก รวมถึงบางชนิดยังสามารถผลิตได้เองในท้องถิ่น อาทิ หมวกกปิเยาะห์ และเสื้อโด้บ เป็นต้น

5.2 การอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องอิทธิพลของวัฒนธรรมอาหรับต่อสังคมมลายูในจังหวัดปัตตานี มีข้อสังเกตดังต่อไปนี้

1. ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมบางส่วนของชาวมลายูในจังหวัดปัตตานี เป็นการเปลี่ยนความหมายของวัฒนธรรมอาหรับ ดังเช่น วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวอาหรับเกิดจากปัจจัยของสภาพภูมิอากาศที่ผู้คนที่อาศัยอยู่บนคาบสมุทรอาหรับต้องแต่งกายมิดชิด เพื่อป้องกันร่างกายจากอันตรายของแสงอาทิตย์ และฝุ่นทรายต่าง ๆ แต่หลังจากสภาพสังคมเปลี่ยนไปการพัฒนาประเทศก้าวหน้าชาวอาหรับก็มีการปรับการแต่งกายของตนในรูปแบบที่ทันสมัยมากขึ้น ดังนั้นไม่ว่าบุคคลทั่วไป หรือนักการศาสนาอิสลาม ก็แต่งกายเหมือนกัน แต่สำหรับจังหวัดปัตตานี การแต่งกายแบบชาวอาหรับ เป็นเครื่องหมายของผู้มีความรู้ทางศาสนา หรืออูละมาอ์ การใช้หมวกกปิเยาะห์เป็นเครื่องหมายทางศาสนา และการใช้ผ้าพันศีรษะเป็นเครื่องหมายของผู้ผ่านการประกอบพิธีหัจญ์ และลักษณะการยอมรับวัฒนธรรมอาหรับของสังคมมลายูในจังหวัดปัตตานี เป็นการรับเอาวัฒนธรรมของชาวอาหรับมาใช้โดยตรง ดังเช่น การรับเอาหมวกกปิเยาะห์ เสื้อโด้บ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของเจ๊ะอับดุลลาห์ หลังปูเต๊ะ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข และรัฐมนตรีสั่งราชการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเฉลิมเกียรติ ขุนทองเพชร, (2547 : 33) ได้เขียนไว้ว่า

“...เรื่องสมายังก็ต้องใช้หมวกกปิเยาะห์ หมวกแก๊ปใช้ไม่ได้ เพราะอะไรล่ะ? ก็ทราบไม่ถึง นี่เป็นเครื่องประกอบศาสนาผู้กลับจากเมกกะใหม่ ๆ...”

2. ลักษณะการยืมคำซึ่งจัดเป็นวัฒนธรรมทางภาษา เกิดขึ้นภายใต้บรรยากาศของการสัมผัสภาษาซึ่งมาจากคนหนึ่งคนใดพูดภาษาได้สองภาษาขึ้นไป และสามารถใช้ภาษาทั้งสองสลับกันไปมาได้ เช่น กรณีของผู้ที่เดินทางไปศึกษาที่ประเทศอาหรับและใช้ชีวิตอยู่เป็นเวลานานสามารถใช้ภาษามลายูถิ่น และภาษาอาหรับสลับกันไปมาได้ ส่วนปัจจัยที่ก่อให้เกิดคำยืมมีทั้งปัจจัยจากตัวภาษาเองและปัจจัยทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยในการยืมคำของคาร์เมล เฮียะลี เฮียะ (Carmel Heah Lee Hsia, 1989 : 14-16) ที่ได้แบ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดการยืมคำ ว่ามีทั้งปัจจัยที่เกิดจากตัวภาษา และปัจจัยทางสังคม โดยปัจจัยจากตัวภาษานั้นเกิดจากความถี่ในการปรากฏของคำ ซึ่งคำศัพท์ที่มีความถี่ในการปรากฏสูงและมีการใช้บ่อยจะมีการยืมได้ง่าย ดังพบได้จากกระบวนการสอน หรือบรรยายวิชาการศาสนาตามมัสยิด หรือสถานศึกษาต่างๆ ที่ผู้สอนมักใช้คำศัพท์ในภาษาอาหรับซ้ำ ๆ กัน

สำหรับปัจจัยทางสังคมซึ่งเป็นปัจจัยที่อยู่นอกเหนือจากปัจจัยของตัวภาษา เกิดจากศักดิ์ศรีของทั้งสองภาษาที่เกิดการสัมผัสกัน นั่นคือภาษาอาหรับมีศักดิ์ศรีเหนือกว่าภาษามลายูถิ่นปัตตานี เนื่องจากเป็นภาษาของอัลกุรอาน และเป็นภาษาที่ใช้เขียนตำราศาสนา จึงทำให้ภาษามลายู

ถิ่นปัตตานียืมคำจากภาษาอาหรับมาใช้ นอกจากนี้ทัศนคติที่มีต่อภาษายังเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดการยืมคำ เช่น ความรู้สึกที่ภาษาอาหรับน่าจะดีกว่าภาษามลายูถิ่นปัตตานีสำหรับแทนความหมายบางอย่าง หรือแสดงความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของตน ซึ่งในกรณีนี้ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศอาหรับมักใช้คำภาษาอาหรับในการสนทนากันมากกว่าบุคคลทั่วไป เช่นมักใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2 อะนา (ผม) และอันตา (คุณ) บ่อยครั้ง

3. กระบวนการยอมรับวัฒนธรรมอาหรับเกิดขึ้นโดยมีโต๊ะครูหรือผู้รู้ทางด้านศาสนาอิสลามเป็นแรงบันดาลใจ เนื่องจากโต๊ะครูเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับพ้องพันธุ์ ฌีร์รัตน์ (2521 : 131) ที่กล่าวว่า อิทธิพลของบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจยอมรับวัฒนธรรม โดยเฉพาะบุคคลที่มีตำแหน่งสูงจะมีความสำคัญมาก ดังนั้นโต๊ะครู หรือผู้รู้ทางด้านศาสนาอิสลามจึงมีผลอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจยอมรับ กอปรกับลักษณะของวัฒนธรรมอาหรับในสังคมมลายูเป็นวัฒนธรรมเนื่องด้วยศาสนาอิสลามจึงไม่ก่อให้เกิดการต่อต้านทางวัฒนธรรม ดังเช่น การใช้หมวกกปิเยาะห์ของชาวมลายูในจังหวัดปัตตานีนั้นส่วนใหญ่จะใช้เนื่องด้วยเหตุผลทางด้านศาสนาเป็นหลัก โดยเฉพาะในการละหมาดเพื่อไม่ให้เส้นผมปิดหน้าผากเวลาสุญูด ซึ่งจะทำให้การละหมาดเป็นโมฆะ นอกจากนี้ยังเชื่อว่าใส่แล้วได้บุญ เนื่องจากการปฏิบัติตามสุนนะฮ์ของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจูร์รัตน์ บัวแก้ว และคณะ, (2549 : 33) นอกจากนี้ชาวบ้านทั่ว ๆ ไปมักเข้าใจว่า ผู้ที่แต่งกายด้วยชุดโตะบ และพันศีรษะมักเป็นผู้มีความรู้ด้านศาสนาอิสลามและเป็นผู้เคร่งครัดในหลักการศาสนาอิสลาม ดังคำบอกเล่าของมุฮัมมัด เจ๊ะหะ (สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2549) ว่า คนในหมู่บ้านมักไปสอบถามปัญหาศาสนาจากผู้ที่นิยมแต่งกายด้วยชุดอาหรับ ทั้ง ๆ ที่คน ๆ นั้นไม่ได้เป็นผู้รู้ด้านศาสนาอิสลามเลย

4. วัฒนธรรมการแต่งกายแบบอาหรับ มีส่วนสำคัญในการสร้างค่านิยมในด้านการแต่งกายของกลุ่มผู้นำศาสนาส่วนใหญ่โดยเฉพาะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดต่าง ๆ มักนิยมสวมเสื้อสูททับเสื้อโตะบแทนการสวมมิซละหุ ซึ่งเป็นการแต่งกายในแบบของชาวเยเมน ปัจจุบันการแต่งกายในลักษณะนี้ได้กลายเป็นเครื่องแบบของผู้นำศาสนา และสร้างความน่าเชื่อถือในแง่ของศาสนาอิสลามอีกด้วย

5. การยอมรับวัฒนธรรมอาหรับของชาวมลายูในจังหวัดปัตตานี ถือเป็นการยอมรับอารยธรรมเซเมติกส่วนหนึ่งเข้ามาในสังคม เป็นผลทำให้อารยธรรมอินเดีย จีน ที่เคยมีอยู่ในสังคมมลายูลดลง แต่กระนั้นการรับวัฒนธรรมอาหรับในสังคมมลายูเป็นการรับเพียงบางส่วน โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม ดังจะเห็นได้ว่าชาวมลายูไม่ได้รับวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย กฎหมาย และระบบครอบครัวแบบอาหรับ ด้วยเหตุนี้ครอบครัวมลายูที่ลูกสาวแต่งงานกับชาวอาหรับจะมีระบบครอบครัว และความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่เปลี่ยนไป พ่อ แม่ จะพบปะกับลูกสาว

ได้ยากขึ้น เนื่องจากสามีจะควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะแตกต่างจากระบบครอบครัวของชาวมลายู โดยสิ้นเชิง

6. วัฒนธรรมอาหารับในสังคมมลายูเป็นวัฒนธรรมอันเนื่องด้วยศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะวัฒนธรรมการแต่งกาย ซึ่งส่งผลต่อการสร้างงานให้แก่คนในพื้นที่ ดังจะเห็นได้ว่าปัจจุบันมีกลุ่มตัดเย็บหมวกกปิเยาะห์ เสื้อโด้บ เพิ่มขึ้นหลายกลุ่มจากเดิมซึ่งมีเพียงไม่กี่กลุ่ม ปรากฏการณ์ดังกล่าวนอกจากจะเป็นแหล่งที่มาของรายได้แล้วยังมีส่วนช่วยอนุรักษ์ และแพร่กระจายวัฒนธรรมอาหารับไปสู่กว้างได้อีกด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัยเรื่องอิทธิพลของวัฒนธรรมอาหารับต่อสังคมมลายูในจังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นบางอย่างที่ควรแก่การศึกษา และทำการวิจัย ซึ่งจะขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอาหารับกับชาวมลายูเกิดขึ้นมาช้านาน ซึ่งนอกจากภาษาอาหารับจะมีอิทธิพลต่อภาษามลายูแล้ว ภาษามลายูยังกลายเป็นคำยืมในภาษาอาหารับอีกด้วย เช่น ภาษาอาหารับสำเนียงมักกะฮุมมีการใช้คำว่า ตูตุ (นั่ง) อุนตุร (ถอยหลัง) และสำเนียงเยเมน เช่น คำว่า ลาลู (ช่องทาง) อีแก (ปลา) จึงเห็นว่าน่าจะทำวิจัยในเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน

2. สังคมมลายูในจังหวัดปัตตานีมีการยืมคำจากภาษาเปอร์เซีย ดังเช่น ซาห์ บานา ฟิรมัน ตะฮ์ กือฮือตะฮ์ และอิทธิพลความเชื่อเกี่ยวกับกษัตริย์ถูกถ่ายทอดจากเปอร์เซีย ดังเช่น กรณีของการใช้ค่านำหน้าพระนามของกษัตริย์ว่า สุลต่านพร้อมกับคำว่า ซาห์ อิทธิพลวัฒนธรรมเปอร์เซีย เป็นอีกวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อสังคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะต่อสังคมมลายู รวมถึงสังคมไทย ซึ่งควรทำการศึกษาวิจัย

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการด้านเขียนอักษรยาวีในสังคมมลายูปัตตานี เพื่อศึกษาความเป็นมา และพัฒนาการในสมัยต่าง ๆ โดยละเอียด

4. จากการที่ชาวมลายูในจังหวัดปัตตานีมีการแต่งกายแบบอาหารับ ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อกำหนดรูปแบบของวัฒนธรรมการแต่งกายว่าเป็นวัฒนธรรมจากอาหารับพื้นที่ใด รวมถึงการเริ่มต้นของการรับวัฒนธรรมอาหารับว่าเกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อใด นอกจากนี้ในวัฒนธรรมการแต่งกายยังปรากฏวัฒนธรรมอินเดีย และปากีสถานผสมอยู่ด้วย ซึ่งควรศึกษาด้วยเช่นกัน

5. รูปแบบทางด้านสถาปัตยกรรมของมัสยิดที่ปรากฏในสังคมไทยมีความหลากหลาย ด้วยเหตุนี้ควรทำการศึกษาวิจัยวัฒนธรรมจากต่างถิ่นที่มีอิทธิพลต่อสถาปัตยกรรมที่ใช้สร้างมัสยิดด้วยเช่นกัน